

[J. Oskar Andersen.]

samme Grundlag og vil arbejde for detsamme Maal; og skulde man ikke kunne tale sig til Rette, skulde det medføre, at der blev et Brud, ja, saa er Ulykken ikke større, naar man samtidig har ordnet de økonomiske Forhold, saaledes som man nu tænker paa at ordne dem, saa er der ingen Skade eller Uret sket overfor dem, der siger: Nu maa vi skilles, vi kan ikke længere være sammen.

Jeg tror, et saadant kirkeligt Udvalg, i alt Fald efter de Opfattelser, som nu er kommet til Orde fra socialdemokratisk Side, vil kunne virke med til at skabe Tilstande, som vil være i høj Grad heldbringende for Kirkens fortsatte Eksistens, idet jeg ser ganske anderledes paa Forholdene end den ærede Ordfører for Venstre. Jeg tror netop, Retningerne befinder sig i en Udvikling, saaledes at de siger: Vi kan ikke undvære hinanden, vi maa netop staa sammen som kirkelige Retninger. Men Udviklingen gaar ikke i den Retning — som det altsaa ogsaa fra den Side menes —, at det anses for heldigt, at Rigsdagen ved sin Magt, ved sin Politimyndighed, om jeg saa maa sige, holder disse Retninger sammen. Thi deri havde den ærede Ordfører for Socialdemokratiet ganske Ret, at det fører netop til at dække over Modsætningerne, det fører til Død og Stagnation, og det er altsaa dette, der ønskes baade fra Ministerens Side og Ordførerens Side.

Der er andre Punkter fremme, der i Virkeligheden staar som aabne Spørgsmaal, som gør det nødvendigt at skride til en samlet Drøftelse af Forholdet mellem Stat og Kirke. Der er allerede nævnt Spørgsmaalet om de kvindelige Præster, som i Øjeblikket er akut, og jeg kunde nævne saadanne Spørgsmaal som det store frivillige Arbejde, Københavns Kirkesag, af hvis Forhold til Kirken i øvrigt der jo i høj Grad trænges til en fast Løsning, og hele det store økonomiske Spørgsmaal, Spørgsmaalet om, hvad § 3 betyder, nu efter at man har barberet, kan man sige, Kirken gennem Tiendeloven og Bortsalg af Præstegaardsjord, og selvfølgelig ogsaa Spørgsmaalet om Ejendomsretten.

Derom maa jeg sige, at jeg anerkender i allerhøjeste Grad det socialdemokratiske Standpunkt, hvis man fra den Side vil sige: Vi strides ikke om det historisk-juridiske Spørgsmaal, men vi staar paa det Standpunkt, at disse kirkelige Midler ogsaa fremtidig skal bruges, saaledes som den forrige Kirkeminister, Hr. Dahl, saa klart

sagde, til den nuværende Folkekirkes Brug, til dem, som er evangelisk-lutherske efter Grundlovens Forstaaelse. Hvis man vil staa paa det Standpunkt, venter ogsaa jeg, at man kan lægge hele dette Spørgsmaal om Ejendomsretten til Side; men mit Synspunkt ud fra mit historiske Kendskab er modsat baade J. C. Christensens og det ærede Medlem Hr. Borgbjergs; Ejendomsretten er efter min Mening paa den anden Side, nemlig paa Kirkens Side. Jeg tror, at Sagen i høj Grad vil komme frem under Arbejdet i det kirkelige Udvalg, men det vil være ganske overflødig at debattere dette interessante historiske og juridiske Spørgsmaal, naar man kan enes om, at Kirkens Midler stadig skal benyttes til Kirkens Formaal.

I Sandhed, at tale om, at det er ubetideligt at nedsætte et saadant Udvalg, er at tale ud i Luften; og at tale om, at dette Udvalg, som det er sagt, betyder en Odelæggelse af Udviklingen af de J. C. Christensenske Kirkelove, synes, efter hvad der nu er oplyst om J. C. Christensens Stilling, ogsaa at være mærkelig Tale, idet nemlig et saadant Udvalg netop vil kunne føre de J. C. Christensenske Kirkelove videre.

Naar man har henvist til, at J. C. Christensens Kirkelove af 1922 skulde stille en Bom op for en foreløbig Videreførelse, maa jeg gøre opmærksom paa, at man i Beretningerne og Forhandlingerne fra den Kirkekommission, som gik forud for disse Kirkelove, udtrykkeligt fremhævede, at der var aabne Spørgsmaal, som i høj Grad trængte til at løses, men paa Grund af den Tidsbegrænsning og den Formaalbegrænsning, der var sat for Udvalget, nemlig at give Love om de Spørgsmaal, der var fremme paa Grund af Genforeningen med Sønderjylland, blev disse andre Spørgsmaal lagt til Side. Men Spørgsmaalene var der, og det er en fuldstændig Forvanskning af den historiske Sandhed, hvis man vil sige, at man bildte sig ind den Gang, J. C. Christensens Kirkelove var gennemført, at saa havde man løst alle de Spørgsmaal, der den Gang var fremme. Det havde man slet ikke.

Naar man fra Venstres Side har været saa stærkt imod dette Udvalg, har en Hovedgrund været denne, at der i første Paragraph stod dette om Adskillelse mellem Stat og Kirke. Dertil er for det første at sige dette, at Udvalget skal jo kun *overveje* Spørgsmaalet; det er ingenlunde sikkert, at Udvalget kommer til det Resultat at foreslaa en Adskillelse, det kunde dog muligvis tænkes, at Udvalget — som det har vist sig flere Steder i Amerika — kom til